

STILETTEN har haft en rad artiklar om ADA, *Americans with Disabilities Act*, den hittills mest omfattande lagstiftning i världen som förbjuder diskriminering pga funktionshinder. Lagen tillkom 1990 och har väckt ett enormt intresse utomlands. Även i Sverige börjar man se ett försiktigt intresse som förmodligen fått draghjälp av det hårdnande ekonomiska klimatet.

Jag var nyligen inbjuden som föredragshållare av HSO, Handikapporganisationernas samarbetsorgan (fd HCK). Nedanför redogör jag för mina intryck från diskussionen och återger mitt bidrag till seminariet.

Ett referat om HSO:s seminarium om ADA

Inbjudningarna till seminariet hade gått ut till alla förbund som är anslutna till HSO, men det kom endast 16 deltagare. En del av dem hade varit med på en studieresa till Washington D.C. som arrangerades av den svenska Handikappombudsmannen. Några få av seminariets deltagare hade egna synbara funktionshinder. De var äldre och kom från andra landsdelar.

KUNSKAPSNIVÅN OJÄMN

Kunskapsnivån hos deltagarna var ojämn; några visste tex inte vad förkortningarn SRF (De Synskadades Riksförbund) eller PBL (Plan- och bygglagen) betyder.

Efter inledningen av HSO:s ordförande Margareta Persson följde en allmän översikt över lagens innehåll och dess konsekvenser hittills för våra amerikanska kamrater. Föredraget hölls av Lars Lindberg, HSO:s internationelle sekreterare och själv hörselskadad. Lars var praktikant under två sommarmånader vid justitiedepartementet i Washington, D.C. Han håller på att avsluta en rapport om sina erfarenheter och vi hoppas kunna återge den i ett senare nummer av STILETTEN

På eftermiddagen var det Rolf Carlsson, NHR:s förbundsordförande och jag som inledde diskussionen. Rolf uttryckte en stark oro inför möjligheten att en svensk antidiskrimineringslag på sikt skulle kunna leda till ytterligare nedskärningar av de insatser typ hemtjänst och färdtjänst som finns idag. Jag återger mitt anförande här nedan.

Den påföljande allmänna debatten kännetecknades av ett starkt försvar av "de gamla traditionella svenska värdena, av de svaga i samhället och den generella välfärden". Några av de äldre deltagarna var uppenbarligen oroliga över att en lagstiftning i ADA:s anda i Sverige mest skulle gynna "de starka och rika".

Denna reaktion är mycket intressant, om jag får lämna rapportörens roll och göra en per-

sonlig kommentar här. Den bygger på en serie missförstånd enligt min mening. För det första antar man att de "svaga" i dagens Sverige redan har det skydd av samhället som de behöver. Jag nämnde då min egen erfarenhet med kommunens medgivande för adoption, (se förra numret av STILETTEN) som kostade min fru och mig 4 år av kamp i domstol eftersom det saknas lagar som förbjuder den typ av uppenbar diskriminering i Sverige. Jag nämnde också det enkla faktum att jag i motsats till de icke-funktionshindrade deltagarna – inte kan ta bussen från Reimersholme (där HSO har sitt kontor) till Hornstull, eftersom SL har rätt att diskriminera oss. HSO:s funktionärer verkar leva i en värld av gamla visioner utan kontakt med gräsrotternas villkor.

För det andra tycks man inte känna till hur den amerikanska handikapprörelsen fungerar. Att man kämpar för hela gruppen och inte enbart för "de starka". Den svenska grenen av Independent Living-rörelsen har ju lärt sitt arbets-sätt från kamraterna i USA. "Peer support" dvs ömsesidigt kamratsstöd kommer därifrån. STIL är ju det bästa exemplet på hur en grupp "svaga" kan bli starka, om de sluter sig samman och stöder varann.

JURIDISKA CENTRA FÖRSVARAR RÄTTIGHETER

Man känner antagligen inte heller till att den amerikanska rörelsen har byggt upp ett antal forskningsinstitut och juridiska centra som dels ska försvara enskildas och gruppens rättigheter med hjälp av befintliga lagar och dels förbereda och driva fram ny och bättre lagstiftning. Mycket av ADA:s tillkomst beror på deras arbete. (STIL:s processassistans har starkt påverkats av amerikanska förebilder.) "De starka och rika" hade aldrig behövt ADA, de skulle ha klarat sig ändå – precis som de icke-funktionshindrade funktionärerna i den svenska handikapprörelsen.

En deltagare ställde det gamla svenska målet om generell välfärd mot vad han kallade det liberala målet om att alla ska ha lika start-

chanser. I Sverige, sa han nöjer vi oss inte med lika startchanser utan vi vill också kunna ge stöd till de som behöver det, under själva loppet. Han var rädd att ADA med sitt mål om lika villkor skulle kunna försvaga den generella välfärden. För mig lät dessa invändningar märkliga. Som jag ser det har vi som har omfattande funktionshinder långt ifrån samma villkor som våra icke-funktionshindrade anhöriga, vänner och grannar när det gäller de mest enkla och grundläggande saker som bostad, utbildning, arbete, fritid och familjeliv. Att ha en lagstiftning som säkrar oss lika "startchanser" skulle vara en bra bit bättre än vad vi har idag! Och varför skulle lika startchanser leda till försämrat individinriktat stöd? Kan vi inte ha både och: tillgängliga byggnader och kommunikationer å ena sidan och personlig assistans och handikappersättning å den andra? Varför skulle det ena utesluta det andra?

Själv framhöll jag att antidiskrimineringslagar kan ge god utdelning i det långa loppet när det gäller tillgängligheten i infrastrukturen. Det är mycket lättare för politikerna att dra ned individinriktade stödsatser typ färdtjänst, när ekonomin trasslar, än att dra ned på de allmänna kommunikationerna. Har man en gång gjort alla bussar tillgängliga, kan man inte dra ned tillgängligheten igen för att spara pengar

ADA HAR ÖKAT KUNSKAPSNIVÅN

ADA har väckt stort intresse utomlands. Världen över informerar sig handikapprörelsen och skickar studiebesök till USA. ADA har ökat kunskapsnivån på hur man skriver antidiskrimineringslagar, hur man förankrar lagar hos viktiga samhällsgrupper, hur man genomför aktioner för att öka medvetenheten om våra rättigheter hos allmänheten och politikerna.

De flesta deltagarna vid HSO-seminariet verkade dock inte dela detta intresse. Vid mitt lunchbord blommade samtalen först upp när en kvinna med funktionshinder entusiastiskt berättade om hur man kunde få en skraddarsydd förteckning över alla svenska stiftelser, för att söka bidrag till en behövlig resa till Vintersol.

Min slutsats från seminariet: ska vi vänta på HSO för en antidiskrimineringslag, så måste vi vänta länge.

ADOLF RATZKA